NCERT Solutions For Class 8 Sanskrit Part - I Chapter 15

प्रश्नः 1. श्लोकांशेषु रिक्तस्थानानि पूरयत–(श्लोकांशों में रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए–)

(क) सीमन्तिनीषु का ..... राजा ..... गुणोत्तमः।

(ख) कं सञ्जघान ..... का ..... गङ्गा?

(ग) के ..... कं ..... न बाधते शीतम्।।

(घ) वृक्षाग्रवासी न च .... न च शूलपाणिः।

उत्तरम्– (क) सीमन्तिनीषु का **शान्ता** राजा **कोऽभूत्** गुणोत्तमः।

(ख) कं सञ्जघान **कृष्णः** का **शीतलवाहिनी** गङ्गा?

(ग) के **दारपोषणरताः** कं **बलवन्तं** न बाधते शीतम्।

(घ) वृक्षाग्रवासी न च **पक्षिराजः त्रिनेत्रधारी** न च शूलपाणिः।

प्रश्नः 2. श्लोकांशान् योजयत–(श्लोकांशों का मिलान कीजिए–)

(क)	(ख)
किं कुर्यात् कातरो युद्धे	अत्रैवोक्तं न बुध्यते।
विद्वद्भिः का सदा वन्द्या	तक्रं शक्रस्य दुर्लभम्।
कं सञ्जघान कृष्णः	मृगात् सिंहः पलायते।
कथं विष्णुपदं प्रोक्तं	काशीतलवाहिनी गङ्गा।

उत्तरम्–

(क)	(ख)
किं कुर्यात् कातरो युद्धे	मृगात् सिंहः पलायते।
विद्वद्भिः का सदा वन्द्या	अत्रैवोक्तं न बुध्यते।
कं सञ्जघान कृष्णः	का शीतलवाहिनी गङ्गा।
कथं विष्णुपदं प्रोक्तं	तक्रं शक्रस्य दुर्लभम्।

प्रश्नः 3. उपयुक्तकथनानां समक्षम् 'आम्' अनुपयुक्तकथनानां समक्षं 'न' इति लिखत–(उपयुक्त कथनों के सामने 'आम्' और अनुपयुक्त कथनों के सामने 'न' लिखिए–)

	आम्
यथा – सिंहः करिणां कुलं हन्ति।	
(क) कातरो युद्धे युद्ध्यते।	
(ख) कस्तूरी मृगात् जायते।	
(ग) मृगात् सिंहः पलायते।	
(घ) कंसः जघान कृष्णम्।	
(ङ) तक्रं शक्रस्य दुर्लभम्।	
(च) जयन्तः कृष्णस्य पुत्रः।	

उत्तरम्– (क) कातरो युद्धे युद्ध्यते। – न

(ख) कस्तूरी मृगात् जायते। – आम्

(ग) मृगात् सिंहः पलायते। – न

(घ) कंसः जघान कृष्णम्। – न

(ङ) तक्रं शक्रस्य दुर्लभम्। – आम्

(च) जयन्तः कृष्णस्य पुत्रः। – न

प्रश्नः 4. अधोलिखितानां पदानां लिङ्गं, विभक्तिं वचनञ्च लिखत–(निम्नलिखित पदों के लिङ्ग, विभक्ति और वचन लिखिए–)

	पदानि	लिङ्गम्	विभक्तिः	वचनम्
यथा–	करिणाम्	पुँल्लिङ्गम्	षष्ठी	बहुवचनम्
	कस्तूरी	.....	.....	.....
	युद्धे	.....	.....	.....
	सीमन्तिनीषु	.....	.....	.....
	बलवन्तम्	.....	.....	.....
	शूलपाणिः	.....	.....	.....
	शक्रस्य	.....	.....	.....

उत्तरम्–

पदानि	लिङ्गम्	विभक्तिः	वचनम्
कस्तूरी	स्त्रीलिङ्गम्	प्रथमा	एकवचनम्
युद्धे	पुंलिङ्गम्	सप्तमी	एकवचनम्
सीमन्तिनीषु	स्त्रीलिङ्गम्	सप्तमी	बहुवचनम्
बलवन्तम्	पुंलिङ्गम्	द्वितीया	एकवचनम्
शूलपाणिः	पुंलिङ्गम्	प्रथमा	एकवचनम्
शक्रस्य	पुंलिङ्गम्	षष्ठी	एकवचनम्

प्रश्नः 5. कोष्ठकान्तर्गतानां पदानामुपयुक्तविभक्तिप्रयोगेन अनुच्छेदं पूरयत–(कोष्ठक पदों में उपयुक्त विभक्ति का प्रयोग करके अनुच्छेद पूरा कीजिए–)

एकः काकः .....(आकाश) उड्डयमानः आसीत्। तृषार्त सः .....(जल) अन्वेषणं करोति। तदा सः .....(घट) अल्पं .....(जल) पश्यति। सः .....(उपल) आनीय .....(घट) पातयति। जलं .....(घट) उपरि आगच्छति। .....(काक) सानन्दं जलं पीत्वा तृप्यति।

उत्तरम्– आकाशे, जलस्य, घटे, जलम्, उपलानि/उपलान्, घटे, घटे, काकः।

अतिरिक्तः अभ्यासः

***(1)* पद्यांशं पठत प्रश्नान् च उतरत**–(पद्यांश पढ़िए और प्रश्नों के उत्तर दीजिए–)

सीमन्तिनीषु का शान्ता?
राजा कोऽभूत् गुणोत्तमः?
विद्वद्भिः का सदा वन्द्या?
अत्रैवोक्तं न बुध्यते

I. एकपदेन उत्तरत।

1. गुणोत्तमः राजा कः अभवत्?
2. सीमन्तिनीषु का शान्ता?

********** END **********